

10. Власюк П. А. Підсумки роботи УАСГН за 1959 р. і завдання науково-дослідних закладів на 1960 р. по здійсненню рішень Грудневого Пленуму ЦК КПРС і XXI з'їзду КП України / П. А. Власюк // Вісн. с.-г. науки. – 1960. – № 4. – С. 3–31.

11. Короткий звіт про наукову діяльність установ Української академії сільськогосподарських наук за 1960 р. – К.: Вид-во УАСГН, 1961. – 99 с.

12. Сітало А. Науково-координаційна нарада з питань продуктивності праці в сільському господарстві / А. Сітало // Економіка Радянської України. – 1959. – № 6. – С. 102–103.

Ваврисевич А.Н. Деятельность Отделения экономики и организации сельскохозяйственного производства УАСХН (1956–1962) под руководством академиком И.Н. Романенка и Л.М. Клецкого

На основании историко-научного анализа раскрыты основные направления научно-исследовательской работы Отделения экономики и организации сельскохозяйственного производства Украинской академии сельскохозяйственных наук. Научные коллективы ученых-экономистов работали над рядом теоретических, методических и практических вопросов и достигли значительных результатов.

Ключевые слова: сельское хозяйство, экономика, организация, производство, планирование, совершенствование.

Vavrisevich A. Activities of the Department of Economics and agricultural production UAAS (1956–1962) under the leadership of academics I. Romanenko and L. Kleitskyu.

Based on historical and scientific analysis revealed the main directions of research work of the Department of Economics and Agricultural Production of the Ukrainian Academy of Agricultural Sciences. Research teams of economists working on a number of theoretical, methodological and practical issues, and achieved significant results.

Keywords: agriculture, economics, organization, production, planning and improvement.

УДК631.15:001:016

Коваленко С. Д.

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЧУРІНСЬКИХ ГУРТКІВ ПРИ ХАТАХ-ЛАБОРАТОРІЯХ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОЛГОСПНОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ

Хати-лабораторії – міцна підпора радянської науки. Віднині всяке досягнення наукової сільськогосподарської думки в країні має передусім знаходити собі практичне підтвердження в хатах-лабораторіях.

І. В. Мічурін

В статті йдеться про мічурінські гуртки при колгоспних хатах-лабораторіях, які проводили роботу в галузі садівництва. Діяльність гуртків стала зразком для ряду дослідників, що гуртувалися навколо хат-лабораторій як основи прогресу колгоспної дослідної справи у 30-х рр. ХХ століття.

Ключові слова: *І. В. Мічурін, хата-лабораторія, мічурінський гурток, колгоспна дослідна справа, сільське господарство, плідівництво, сорт, методи, досліді, селекція.*

Видатний учений Іван Володимирович Мічурін – біолог і селекціонер, автор багатьох плодово-ягідних культур, вважав, що основним завданням молоді 30-х рр. XX ст. була допомога колгоспам і радгоспам щодо підвищення врожайності садово-ягідних культур, виведення нових високоякісних сортів.

На території Радянського Союзу за ініціативою самих трудящих, організовувалися десятки колгоспів, шкіл, опорних пунктів, селекційних гуртків, дитячих сільськогосподарських станцій, в яких закладалися свої розплідники, працювали хаги-лабораторії, вводилися нові культури, успішно проводилися всілякі досліді [1].

Діяльність І. В. Мічуріна – яскравий приклад того, що може досягти людина, яка наполегливо йде до поставленої мети. Він показав, як при твердому бажанні й впертій праці можна стати прославленим вченим. Ще у молодому віці у нього виникла думка відродити сади на території середньої Росії, вивести нові сорти і взагалі розповсюдити плідівництво в північних районах країни. Вчений наголошував на тому, що протягом життя мріяв розв'язати низку питань, а саме: вивести найцінніший з господарського боку сорт плодової рослини; організувати північне плідівництво, тобто посадити яблуню, грушу, сливу, вишню у північних районах СРСР, а південні культури – виноград, абрикос, персик – поширити у середні, а частково й у північні райони; перетворити щороку плодоносні дикорослі рослини, такі як горобина, черемха, глід – у культурні зі смачними плодами; створити нові види культурних рослин на вимогу потребам часу.

Метою статті автора є висвітлення та аналіз діяльності мічурінських гуртків при хатах-лабораторіях колгоспів у 30-х роках XX століття, які вивчаючи наукові досягнення І. В. Мічуріна та методи його роботи, займалися покращенням місцевих і виведенням нових сортів у сільськогосподарській галузі, зокрема у садівництві та плідівництві.

Протягом понад шістдесяти років, перемагаючи всі труднощі, І. В. Мічурін втілював у життя свою мрію перетворення природи на благо людини. В результаті самостійною і невтомною працею набув знань, наполегливою експериментальною роботою створив нові методи

І. В. Мічурін у себе в саду. 1934 р.

виведення сортів садових культур та сільськогосподарських рослин, що врешті-решт принесло йому всесвітню славу [2, с.1].

На середину 30-х рр. ХХ століття вчений вивів 312 нових сортів плодових рослин. Із цієї кількості сортів: яблуні – «пепін шафранний», «бельфер-китайка», слов'янка», «антонівка шістсотграмова», «шафран-китайка»; груші – «бере зимова Мічуріна», «бергамот новік»; вишні – «плодородна Мічуріна», «краса півночі»; сливи – «ренклюд терновий», «ренклюд колгоспний», «ренклюд реформа»; виноград – «північний білий», «російський конкорд»; горобина – «мічурінська десертна»; ожиноподібна малина – «тexas» та бігато інших [3]. За період 1890 – 1920 рр. І. В. Мічурін виростив 50 тис. саджанців, а з 1921 по 1934 рр. – 358 тис. Оскільки на той час створювалася сітка з 50 зональних станцій Плодово-ягідний інститут ім. І. В. Мічуріна по всій території СРСР, то планувалося виростити ще сотні тисяч саджанців найкращих сортів плодових дерев [2, с.2].

Саме результативна науково-дослідна робота Івана Володимировича стала зразком для ряду дослідників, що гуртувалися навколо хат-лабораторій як основи розвитку й прогресу колгоспної дослідної справи у 30-х рр. ХХ століття. У тисячах організованих хат-лабораторій працювали десятки тисяч колгоспників-дослідників. Галузі сільського господарства налічували багато питань, потребуємих нового рішення.

Важливою справою до відзначення восьмидесятирічного ювілею І. В. Мічуріна стало заснування при кожній колгоспній хаті-лабораторії мічурінського гуртка – гуртка, що повинен був проводити роботу в галузі плідівництва та ягідництва [2, с.3]. Саме масове створення таких гуртків вважалося кращим вшануванням діяльності вченого в ювілейний рік.

До речі, І.В. Мічурін у своїй статті «Бойові питання українського плідівництва» (1936 р.) особисто визначив одним з питань – організацію мічурінських гуртків. Він писав: «...ініціатива товариша Постишева в організації хат-лабораторій широко здійснюється. При них можна організувати, так звані «мічурінські гуртки», які, вивчаючи мої досягнення і методи, повинні зайнятися поліпшенням місцевих і виведених нових сортів» [4, с.15].

На думку І. В. Мічуріна, після створення великих садів на території України, колгоспи і радгоспи повинні були взятися за освоєння нової техніки вирощування плодових дерев. А, щоб підвищити врожайність у декілька разів, в першу чергу, слід взятися за агротехнічну підготовку кадрів садоводів [4, с.15].

Мета мічурінських гуртків при хатах-лабораторіях полягала у підтримці належного розвитку садів, що давали б урожай найвищої якості. Основні їх завдання такі:

1. Опрацювання теорії і практики плодово-ягідної справи за допомогою лекцій-бесід, читань членами гуртка книг з бібліотеки хати-лабораторії;

2. Вивчення в садах найкращих місцевих й імпорتنних сортів, зокрема їх морозостійкості, врожайності, стійкості проти шкідників та ін.;
3. Виявлення й розповсюдження мічурінських сортів, які вже вирощувалися в районі;
4. Виведення нових сортів плодово-ягідних рослин шляхом добору і схрещування;
5. Дослідження агротехніки плодово-ягідних рослин, а саме: обробітку боротьби зі шкідниками та хворобами.
6. Удосконалення організації праці в садах, розробка норм виробітку;
7. Впровадження механізації в садові роботи, введення в дію існуючих машин і знарядь, а також винахід нових садових машин та знарядь;
8. Покращання охорони урожаю.

Звісно гурток повинен був, окрім основних, вирішувати всі нагальні та щоденні завдання [2, с.3-4].

З метою якнайкращого розгортання роботи в гуртках слід було держати зв'язок з Науково-дослідним плодово-ягідним інститутом (м. Київ, Китаєво), Уманським плодово-ягідним інститутом, або з Мліївською плодовою зональною станцією. Ці науково-дослідні установи могли надавати кваліфіковану допомогу в справі організації роботи.

Станом на 1935 рік ініціатива П.П. Постишева про організацію хат-лабораторій швидкими темпами втілювалася в життя. В УСРР виникли й діяли 5,5 тис. хат-лабораторій, в яких працювали понад 100 тис. колгоспників-дослідників. Хати-лабораторії почали виконувати вагомую роль в соціалістичному перетворенні сільського господарства того часу та в одержанні високоякісних урожаїв. Вони повинні були стати міцною підпорою радянській науці, оскільки будь-яке досягнення сільськогосподарської наукової думки повинно було знаходити практичне підтвердження в хатах-лабораторіях. На думку І.В. Мічуріна, багато науково-дослідних установ на той час ще не до оцінювали значення хат-лабораторій, а самі вони не мали програм робіт, не підпорядковувалися питанням господарського напрямку району, іноді ставали до вирішення пересічних проблем, відволікаючись від найголовніших питань свого району. Однак ці хиби на початковому етапі зародження вкрай потрібного країні дослідного руху у вигляді хат-лабораторій легко виправлялися [5].

Колгоспи в межах мічурінських гуртків активно взялися впроваджувати серйозну наукову роботу над вивченням нових цінних сортів задля заміни ними існуючих маловрожайних. Наприклад, Завідувач хати-лабораторії артілі «Нове життя» с. Гіївки Харківської приміської смуги Беляєв посадив 300 черенків різних сортів винограду, щоб виявити найпридатніший сорт для Харківської приміської смуги. Садовод Капшученко Пирогівської артілі Київської приміської смуги заклад плодовий розсадник і провів для членів своєї бригади навчання з питань обрізки дерев та формування крони, а також вивчав місцеві дерева та мічурінські сорти.

Слід сказати, що випробування найцінніших мічурінських сортів в умовах посушливої степової зони садовод І.П. Чистяков розпочав ще на початку 20-х рр. XX століття в артілі «Єднання» Н.-Сірогізького району на Дніпропетровщині. Випадково натрапивши і прочитавши велику статтю про досягнення І. В. Мічуріна, Ісай Пилипович взявся втілювати справу озеленення і впровадження сортів. Придбавши їх безпосередньо у І. В. Мічуріна, було створено розсадник для поширення цих сортів в межах області. Також деякі сорти яблунь, груш та вишень посадив біля своєї хати. І справа вдалася. На середину 30-х рр. минулого століття село Покровка стало випробувальним пунктом і базою черенків мічурінських сортів – найкращою в степовій частині України. Вже у середині 30-х рр. XX століття з колгоспу «Єднання» одержували саджанці В. Білозірський, Мелітопольський та інші райони області. Перетворення хати-лабораторії колгоспу «Єднання» на сортовипробувальний і селекційний пункт та на черенкову базу мічурінських сортів почалося при безпосередній підтримці Мелітопольської дослідної станції.

Вже на святкування 60-річчя наукової роботи І.В. Мічуріна – Ісай Пилипович Чистяков привіз ювіляру у подарунок яблука, груші, вишні і виноград, які виростив у своєму колгоспі [6]. І. П. Чистяков прекрасно організував роботу в галузі садівництва з розведення мічурінських сортів на півдні України. Тільки у 1935 році він зробив 500 схрещувань, шукаючи кращі сорти плодкових дерев для посушливої смуги України. В колгоспному розсаднику він вирощував мічурінську малину «тexas», актинідію, сорти винограду, агрусу, яблунь, груш, вишні [7, с.47].

Багато колгоспів півдня України через свої хати-лабораторії тримали зв'язок з Мелітопольською степовою дослідною станцією плодоягідного господарства. Багато керівників хат-лабораторії відвідували станцію з різних сільськогосподарських питань, зокрема з агротехніки садівництва, постановки різних дослідів. Наприклад, дослідник-мічурінець Трофименко в радгоспі ім. Куйбишева (Донбас), користуючись вказівками станції, у 1935 році успішно зробив 5 тис. схрещувань кращих місцевих сортів з західноєвропейськими. Окрім цього, станція виділяла деяким хатам-лабораторіям гібридне насіння.

Мелітопольська степова дослідна станція плодоягідного господарства підтримувала тісний зв'язок з 80 хатами-лабораторіями колгоспів Дніпропетровської, Одеської, Донецької областей, допомагаючи їм отриманням знань через своїх наукових працівників або інструктивно-методичними вказівками з питань дослідної та контрольно-господарської роботи.

У листопаді 1935 року станція скликала *Нараду працівників хат-лабораторій*. Зібрання показало, що періодичне скликання різного роду форумів – це одна з найкращих форм керівництва і активної допомоги хатам-лабораторіям з боку дослідних установ. Такі наради-семінари дають

можливість, окрім налагодження тіснішого зв'язку хат-лабораторій з працівниками станції, поповнити теоретичні знання, оволодіти методикою закладання нових дослідів з метою постановки їх у своїх господарствах, висувати нові ідеї й обмінюватися досвідом.

Станом на 1935 рік перед хатами-лабораторіями постала велика кількість питань в галузі садівництва: вивчення агротехніки плодівництва; удобрення та зрошення садів; боротьба з приморозками; сівозміни молодих садів; хірургія в плодівництві; вирощування посадкового матеріалу без шипів; прискорене вирощування посадкового матеріалу; якість окуліровки; формування крони дерев; способи боротьби зі шкідниками саду [7, с.48].

В.П. Литвин – один з найкращих мічурінців артлі ім. Леніна Васильківського району Дніпропетровської області. Завдяки глибокому вивченню ним методів І.В. Мічуріна та наполегливій копіткій праці у колгоспі з'явилося 127 га саду з власноруч виведених сортів [6]. Мічурінський гурток садоводів-практиків артлі ім. Леніна розпочав свою діяльність ще з 1930 року, і за чотири роки мічурінці посадили 256 га промислових садів й організували пасіку з 80 бджолосімей. Сади дали щедрі врожаї й колгоспники на трудовень одержували яблука, сливи, малину, смородину. Заготовляли багато сухофруктів і мед. Планувалася побудова сушарки, заводу для переробки продуктів, приміщення для пакування [8]. У 1935 році садівництво в цьому колгоспі було поставлено на достатньо високому рівні, а його прибуток тільки від саду становив 174 262 крб. [7, с.47].

В.П. Литвин відвідав святкування ювілею вченого з метою привітання і вдячності за величезну й корисну роботу, а також привіз багато вражень про його методи роботи. І.В. Мічурін наголошував на тому, що місцеві сорти дерев повинні бути родючі, морозостійкі. При відборі слід відсортовувати кращі за кольором і смаком, а також за стійкістю і витривалістю. І.В. Мічурін в подарунок для артлі ім. Леніна надіслав 300 яблунь «Пепін-шафранія», «Бельфлор-китайка», «Кальвіль-анісовий» та груш «Бере зимова – мічурінська», «Бере-перемога». Це придатні для Дніпропетровщини сорти.

Позитивним в роботі колгоспу було те, що завжди допомагали мічурінцям й

В. П. Литвин, завідувач хати-лабораторії артлі ім. Леніна Васильківського району Дніпропетровської області за спостереженням в саду. 1935 р.

колгоспники. Вони зібрали 200 кг насіння дерев для закладки саду. В недалекому майбутньому планувалося обсадити дороги, посадити полезахисні смуги. Вже на осінь 1935 року мало бути в розпліднику 10 тисяч заокулірованих слив з метою постачання посадкового матеріалу багатьом колгоспам. Також планувалося зайнятись штучним опиленням. В цій великій і складній роботі мічурінців підтримував Плодово-ягідний інститут ім. І. В. Мічуріна та Мелітопольська плодово-ягідна станція [8].

Гарно працював мічурінський гурток при хаті-лабораторії артілі ім. Мічуріна села Пирогово Київської міської ради з проведення дослідів по садівництву та городництву. На початковому етапі роботи гуртка читали книги, робили доповіді, запрошували лекторів, потім провели екскурсію до Плодово-ягідного інституту в Китаєво. Набуваючи знання, розпочали в саду дослідну роботу. Заклали карликовий сад в 1,5 га. Над 340 деревами проводилися спостереження щодо розвитку різних хвороб. Окрема ділянка однорічних рослин була виділена для вивчення способів обрізування і для вивчення формування крони (одноярусної, з провідником, без провідника і т. ін.). Прищепили 16 мічурінських сортів з метою випробовування в інших умовах. Провели перехресне запилення відібраних південних та місцевих сортів яблунь і груш. Запилили 463 квітки, з яких прийнялося близько 60 відсотків. Після дозрівання плодів, їхнє насіння висівалося в ґрунт, вирощувалося гібридні сіянці, щоб вивести власні гарні сорти. Також мічурінці проводили досліди з впливу добрив на врожай полуниць та вирощували кабачки в полі й у парниках [9].

Методами І.В. Мічуріна повинно було оволодіти якомога більше колгоспників-дослідників. «Кожний колгоспник мусить бути дослідником. Дослідник – це перетворювач» – писав вчений Другому з'їзду колгоспників-ударників. На з'їзді було прийнято постанову щодо наявності у кожному колгоспі власного саду, обсадження плодовими деревами вулиць, громадських будинків, шляхів. Особливо це актуально для районів з низьким розвитком садівництва. Існувала проблема підбору сортів плодових рослин найпридатніших для нових районів, а якщо таких сортів не існувало, то необхідно було їх створити за допомогою методів І.В. Мічуріна. Саме така робота була безпосереднім завданням мічурінських гуртків при хатах-лабораторіях. В кожному колгоспі необхідно було організувати вирощування посадкового матеріалу для нових насаджень та для підсадок.

До плану досліджень мічурінських гуртків входила низка робіт, а саме:

1. Збір насіння диких плодових дерев.
2. Закладка шкільки з дичок використання міжрядь в садку.
3. Мульчування.
4. Формування крони.
5. Угноєння.

6. Боротьба зі шкідниками та хворобами.

Отже, задля зростання врожайності плодово-ягідних насаджень, мічурінський гурток повинен був організувати знищення шкідників, хвороб та бур'янів; удобрювати сади; запровадити в садах чорний пар з покривними культурами; провести полив, якщо цього вимагають кліматичні умови; огородити сади; забезпечити надійну охорону врожаю. Великого значення надавалося обсаджуванню доріг та місць громадського користування плодовими деревами. Для цього в колгоспно-радгоспних розсадниках треба було вирощувати високоштамовий посадковий матеріал плодкових дерев. Мічурінці мали змогу закладки зразковий колгоспний сад (з вишень, слив).

Однак найважливіша робота, до якої І.В. Мічурін закликав своїх послідовників, – це *селекція*, тобто виведення нових сортів плодово-ягідних рослин. В Україні на той час було чимало роботи, яку І.В. Мічурін уже перетворив в життя в північних районах СРСР [10, с.19-20]. У 1935 році до плану діяльності мічурінських гуртків першочергово ввійшли наступні питання: збір якомога більшої кількості насіння кращих сортів; висів насіння для масової селекції на морозостійкість; уважне вивчення та поширення кращих місцевих сортів черешень та абрикос з метою вибору морозостійких та високоякісних.

Наступною важливою роботою в межах гуртка було *виведення нових сортів методом схрещування*, тобто методом штучного запилення квіток однієї рослини іншого сорту пилком, зібраним з квіток рослини іншого виду чи навіть роду. Це основний метод виведення нових рослин за яким працює І. В. Мічурін.

Спосіб одержання нових цінних сортів посівом насіння, зібраного з кращих сортів, в Україні повинен був гарно працювати, особливо в роботі з абрикосами та персиками. Академік М. Ф. Кашенко, вдало підібравши насіння, вивів цим способом у Києві гарний сорт персика «Серпневий», а також кілька сіянців абрикос.

По садах колгоспників росте багато цінних місцевих сортів. До завдань мічурінських гуртків також входило виявлення і поширювання місцевих сортів, які часто відзначалися високою урожайністю (з яблунь та груш одержували урожай до 30 пудів з дерева), силою росту та морозостійкістю. Далі плоди цих дерев слід було зважувати, щоб знати скільки який сорт вродив. Багаторічні відомості про врожайність давали можливість виявити та розмножувати в колгоспах найпродуктивніші сорти.

Всі колгоспні сади повинні були мати свої паспорти з метою полегшення проведення дослідної роботи. Паспортизація саду і точне визначення сортів – це перше, основне, що обов'язково повинні були зробити мічурінські гуртки під керівництвом садового. Починаючи з пори дозрівання лісових черешень, вишень, лісових груш та яблунь, мічурінські гуртки повинні організувати масовий збір цих рослин. Потім насіння слід було висівати для організації

дичкової шкільки та шкільки щеп [10, с. 20-21].

Відомо, що в американських господарствах з весни до середини літа в плодовому саду тримають чорний чистий пар, а з середини літа цей пар засівають бобовими рослинами. Це сприяє дозріванню деревини і підвищує морозостійкість. Такий спосіб слід випробувати мічурінським гурткам.

Обов'язково треба було врахувати, що для вивчення слід брати лише ті теми, які можна пристосувати до конкретних умов колгоспу. Для цього керівник гуртка та агроном, складаючи план, визначали обсяг завдань з кожної теми й відповідно до цього, розподіляли всіх членів гуртка на бригади. Розробкою будь-якої теми займалася постійна бригада в кількості 3–5 осіб. Тематичний план і завдання кожної теми детально обговорювалися на зборах гуртка [10, с. 19].

Таким чином, на початку 30-х рр. ХХ століття велика кількість ентузіастів по всій Україні включилося до мічурінського руху. Дякуючи старанням і завзятості І. В. Мічуріна, справа виведення нових сортів стала для молоді зміни дуже привабливою і захоплюючою. Серед молоді того бути мічурінцем вважалося престижним і почесним. Велика роль у справі пропаганди мічурінської науки належала колгоспним хатам-лабораторіям через створення мічурінських гуртків з відповідно поставленими завданнями.

Література

1. Настоящее и будущее естественных наук в колхозах и совхозах [Электронный ресурс] // Офиц. сайт газеты «Советская Россия»: Режим доступа: <http://www.sovross.ru/modules.php?name=News&file=print&sid=601180>.
2. Омельченко І. Ф. І. В. Мічурін і хати-лабораторії / І. Ф. Омельченко // Колгоспна хата-лабораторія. – 1934. – № 2-3. – С. 1–4.
3. Все биографии. Биографии великих людей [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://allbiograf.ru/nauka/biologi-mediki/38-michurin>.
4. Мічурін І. В. Бойові питання українського плідівництва / І. В. Мічурін // Хата-лабораторія. – 1936. – № 2. – С. 13–15.
5. Мічурін І. В. До активу хат-лабораторій УСРР / І. В. Мічурін // Хата-лабораторія. – 1935. – № 2-3. – С. 17.
6. Коваленко Б. Ентузіасти-мічурінці / Б. Коваленко // Хата-лабораторія. – 1935. – № 2-3. – С. 22.
7. Кузьміч М. М. Будемо продовжувати справу Мічуріна / М. М. Кузьміч // Хата-лабораторія. – 1936. – № 2. – С. 47–48.
8. Литвин В. Щедрі врожаї дали нам сади / В. Литвин, М. Савченкова, І. Носач // Хата-лабораторія. – 1935. – № 2–3. – С. 23.
9. Лопушенко Г. А. Вчимося у Мічуріна / Г. А. Лопушенко // Хата-лабораторія. – 1935. – № 6. – С. 37.
10. Кривда І. Над чим працювати мічурінським гурткам / І. Кривда // Хата-лабораторія. – 1935. – № 9. – С. 19–21.

Коваленко С. Д. Деятельность мичуринских кружков при хатах-лабораториях для развития колхозного опытного дела.

В статье говорится о мичуринских кружках при колхозных хатах-лабораториях, которые проводили работу в отрасли садоводства. Деятельность кружков стала примером для ряда исследователей, объединившихся вокруг хат-лабораторий как основы прогресса колхозного опытного дела в 30-х гг. XX века.

Ключевые слова: И. В. Мичурин, хата-лаборатория, мичуринский кружок, колхозное опытное дело, сельское хозяйство, плодородство, сорт, методы, опыты, селекция.

Kovalenko S.D. Activities Michurin's circles at houses-laboratories for the development of the collective farm experimental business.

The article says about Michurin's circles at collective farm houses-laboratories that have been working in the horticulture industry. Activities of circles has become an example for a number of researchers who have united around the houses-laboratories as the basis of progress of the collective farm experimental business in the 30-ies. Twentieth century.

Key words: I. V. Michurin, house-laboratory, Michurin's circle, collective farm experimental business, agriculture, horticulture, variety, methods, experiments, selection.

УДК 575.8

Котляренко Л.Т.

ГЕНЕТИКА ТА СИНТЕТИЧНА ТЕОРІЯ ЕВОЛЮЦІЇ ЯК ОСНОВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ БІОЛОГІЇ

У статті висвітлюється питання про сучасні чинники еволюційної біології – генетику і синтетичну теорію еволюції. Сучасне еволюційне вчення вбачає своє головне завдання в тому, щоб на основі поглибленого пізнання механізму еволюційних процесів пророчити можливості еволюційних перетворень, а, у свою чергу, на цій основі керувати еволюційним процесом. Усе зростаючу роль у вирішенні цього завдання відіграють одні з найбільш перспективних галузей біологічної науки – генетика та синтетична теорія еволюції.

Ключові слова: теорія еволюції, генетика, синтетична теорія еволюції, біологія, Ч. Дарвін.

Сучасна теорія органічної еволюції значно відрізняється від дарвінської за цілим рядом найважливіших наукових положень:

– у ній чітко виділяється елементарна структура, з якої починається еволюція. У даний час такою елементарною структурою прийнято вважати популяцію, а не окрему особину чи вид, що містить у собі кілька популяцій;

– як елементарний прояв процесу еволюції сучасна теорія розглядає стійку зміну генотипу популяції;

– вона більш аргументовано й обґрунтовано витлумачує фактори і рушійні сили еволюції, виділяючи серед них основні і неосновні фактори.

До основних факторів процесу еволюції Ч. Дарвін і наступні теоретики відносили мінливість, спадковість і боротьбу за існування. В даний час до них додають безліч інших додаткових, неосновних факторів, які проте роблять свій вплив на еволюційний процес. Крім того, самі основні факто-